

האליזר

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

נושא השבוע: דיני ממונות (י)

יח' בתמוז תש"פ 1332 (שנה כה')

ההפטר: "דברי ירמיהו" (ירמיה א')

פרשת פנח"ס

"פנח"ס בן אלעזר... השליב את זמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם

ולא כיליתי את בני ישראל בקנאתי" (כה, י)

בנקמו את נקמתי, בקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף (רש"י).

"פנח"ס – מרומז בשמו פני – חס, שחס על כבוד ה' וקפץ יחידי מכל מחנה ישראל מתוך מסירות נפש ממש והכניס עצמו לסכנת נפשות למען כבוד השם יתברך בהרגו את זמרי בן סלוא, ראש שבט שמעון שעשה הרע בעיני ה' למען יראו וייראו וע"י כך גרם שלא כילה ה' את בני ישראל.

וכבר כתב "הפלא יועץ" כי יש קנאה שהיא טובה מאוד, לקנאות קנאת ה' לכבודו יתברך.

ויש קנאה שהיא רעה מאוד, וכבר כתב התנא באבות (ד, כא) "הקנאה, התאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם", שפעמים חומד לעצמו מה שיש לחברו ושולח ידו ברכוש חברו או שמקנא בהצלחת חברו ומביא רעות רבות על עצמו עד כי לבסוף גם מה שיש לו יילקח ממנו. לכן יש להתחזק באמונה כי מה שנקצב לאדם שיקבל יהיה שלו ואף אחד לא יוכל לקחת ממנו מאומה.

"לרב תרבה נזולתו ולמעט תמעט נזולתו איש לפי פקודיו יותן נזולתו" (כו, זר)

אם אדם משליך יתנו על ה' ובטוח בו בלי לשאול שאלות, אין הוא זקוק לברכת שפע שיצמיח שדהו תבואה לרוב כי ע"י כך ירבה עמלו בעבודות השדה, אלא יקיים בו "ואכלתם לשובע" שהמעט יתברך במעיו.

אך אלו שישאלו "מה נאכל" כיון שאין בטחונם איתן תהיה להם ברכה בתבואה ולכן יצטרכו לעמול הרבה כי אדם מקבל פרנסתו לפי מידת אמונתו ואין הצלחתו תלויה בעבודתו הקשה והמרובה. (תורת הפרשה)

"כן בנות צלפחד דוברות" (כו, י)

כשאדם בא לפני הצדיק ומגיש לפניו בקשה בעניינים גשמיים, מלמד עליו הצדיק זכות לפני ה' כי מתכוון הוא לשם שמים כדי שיוכל לקיים מצוות ומעשים טובים ולגדל את בניו לתורה. גם בנות צלפחד שביקשו לנחול נחלה ככל השבטים פירש משה רבינו את כוונתן שהיא לשם שמים, והודות לעשירות תוכלנה לעבוד את ה' ביתר שאת, השיב לו ה': "כן בנות צלפחד דוברות" – אינך צריך ללמד עליהן זכות כי כך הם הדברים באמת וזוהי כוונתן היחידה בבקשתן.

"הצלם"

מעשה שהיה

אני צלם חתונות מוכר ולמעשה אני מעסיק צוות של עשרות צלמים שעובדים

בשבילי. למעשה צילום חתונות הוא אחד התפקידים הקשים והתובעניים ביותר,

זו עבודה של שעות רבות בהם לא יושבים לרגע, מתרוצצים כל הזמן כדי לא להחמיץ דבר.

גם המצלמה אינה חפץ קל לנשיאה לא בצילום ובטח לא בוידאו, וגם מתרי הקול עובדים ללא

הרף. הצלם צועק לאנשים, לתאורן, לצלם המשני.... ובריקודים הוא לא נח לרגע, הוא מתרוצץ

עם הסולם, מחפש זוויות טובות ונתון ללחצים תמידיים. בסוף החתונה הוא עייף כמו אחרי

עבודת פרך ואז מתחילה העבודה אמיתית: צילומי משפחה- ואז הוא צריך להיות גננת, מורה

ע"פ לוח "אור החיים" של אופק תל אביב * לא לדבר בתפילה * סוף זמן ק"ש לשבוע הבעל"ט 8:31-8:33

יציא"ש ר"ת: 9:16

יציאת שבת: 8:21

כניסת שבת: 7:30

ומנהל, לאסוף אם כולם, לחכות לדודה זקנה, לומר בדיחות כדי שיצחקו ולאחר מכן עוד ללכת לסיבוב צילומים ביפו העתיקה.... יום אחד קיבלתי למשרד מעטפה חומה גדולה שעליה התנוסס לוגו של משרד עורכי דין גדול. פתחתי את המעטפה וראיתי התראה לפני תביעה, הסתכלתי בפנים וגיליתי כי אדם פלוני תובע ממני סכום גדול של כסף על ששברתי לו את הרגל.

קראתי בעיון את התביעה וגיליתי כי הוא טוען שהדבר קרה מהכבלים של המצלמות שלי, שגרמו לו להיכשל וליפול ובאורח נס הוא שבר את הרגל ולא את הראש. והוא דורש ממני כמה מאות אלפי שקלים דמי צער וריפוי.... שלחתי את התביעה לעורך דין שלי, אך מכיוון שהייתה זו תביעה על סכום גדול חברת הביטוח החליטה לחקור את האירוע. עורך הדין חזר אלי עם שאלות לגבי התביעה, השבתי לו: "אינני מכיר סיפור כזה, קרה לי שאנשים נפלו, אפילו מישו שבר יד, אבל ברגע שמישהו נופל, הצלמים יודעים וממהרים להרימו ולבדוק שהכל בסדר, אירוע שכזה אינו יכול לעבור בלי שום התייחסות מצדנו, עורך הדין השיב: "תבדוק בבקשה את העניין, זו דרישה של חברת הביטוח". לא הייתה לי ברירה, פניתי לאחד מעוזרי הצלמים שלי וביקשתי ממנו להסתכל על כל חומרי הצילום ולאתר אירוע נפילה, הדבר לא פשוט כי זה כרוך בשעות רבות של ציפיה. לקח לי שבוע כדי לחזור אליו ולומר: "תקשיב, אין אף אירוע של נפילה מתחילת הצילומים של הכלה עד הצילום האחרון של המשפחה". אך זה לא עוזר לי כי המתלונן יכול לטעון שהעובדה שהאירוע לא מופיע בצילומים הוא משום שהצלם התרשל ולא צילם את הקטע הספציפי הזה. הבנו שעלינו להוכיח שהמתלונן אכן יצא מהחתונה בריא ושלם לאחר שאיתרנו בתמונות את המתלונן אמר לי העוזר צלם לאחר שעתיים: "לפי מה שאני רואה, האיש נראה צועד ליציאה בערך ב-23:00 ומאז לא נראה בחתונה". ביקשתי מבעלי האולם את סרטי האבטחה התואמים לשעת יציאתו וקיבלנו אותם לאחר יומיים, ותוך דקות ראינו את האיש יוצא מהאולם בצעדים בטוחים. מצלמת אחרת תיעדה אותו במגרש החניה כשהוא נכנס לרכב ונוסע. העברנו לחברת הביטוח את הממצאים והיינו בטוחים שהסיפור נגמר, אך לא. לאחר חודש הודיע לי עורך הדין שהתובע מתעקש לגשת לתביעת הנזיקין מולי בסך כמה מאות אלפי שקלים.

לא האמנתי למשמע אוזני, "זה לא נראה לך מוזר?" שאלתי. "מאד, אך אנו ניגש לתביעה ונחשוף את נוכחותו ונבקש ממנו הוצאות משפט". מועד המשפט הגיע, עורך הדין שלו הגיע, הוא לא הגיע. הטענות נשמעו, הוצגו גם מסמכי בית חולים המעידים על נפילה ושבירת רגל וכמובן אישורי מחלה והוצאות שונות ומשונות של אובדן ימי עבודה.... ואז הגיע תורו של עורך הדין שלי לטעון: "איננו מטילים ספק בכך שהתובע נפל ונגרם לו נזק גדול, אלא שאין למרשי שום נגיעה לנזק הזה, האיש לא נפל על כבלי הצילום וככל הנראה גם לא בחתונה". והציג בפני המשפט את צילומי האבטחה המראים את האיש יוצא מהחתונה ונכנס למכוניתו. לאחר שהסתיים הסרטון השתרר שקט באולם והשופט אמר: "אני לא מבין מדוע בזכותם את זמנו של בית המשפט". "עוד דקה כבוד השופט יראה שהסרטון אינו מוכיח דבר באשר לתביעה", השופט השיב: "אתה צריך לעשות קסם כדי לשכנע שהבחור הגבוה והחסון מהסרטון נפל נפילה חמורה ורגלו נשברה ובכל זאת הוא הולך מעדנות לעבר מכוניתו". "אתה צודק, אדוני השופט אך אני מבקש לאפשר לי שיחת טלפון קטנה". השופט אישר ולאחר מספר שניות נפתחה הדלת ואיש נמוך ושמנמן נכנס לאולם על קביים כשעורך הדין מכריז: "כבוד השופט, אני מציג בפניך את התובע". כולם היו בהלם היה ברור כי הוא אינו האיש החסון והגבוה שהופיע בסרטון, רחש מילא את האולם, "אתם כנראה עשיתם עבודה אבל לא על האדם הנכון, אני מציע לתת כאן חצי שעה הפסקה, אתם תצאו ותנסו להתפשר" אמר השופט, "אתה מאשר?" שאל עורך דיני, "לא, אני לא מעוניין להתפשר" השבתי.

שקט השתרר, כולם הביטו בי בתדהמה "אני יכול לדבר?" שאלתי, "אני מאפשר לך לדבר, אבל עלי להזהירך כי הדברים שתאמר כאן עלולים להזיק לך....".

"זה בסדר, אני באמת לא עורך דין, אני צלם, ואכן נוכלים יכולים לתבוע כל מיני בתי עסק ובעלי רכבים ועירויות, מוסדות פרטיים וציבוריים, אבל לתבוע צלם זה דבר לא מומלץ בכלל, כפי שתגלה בהמשך. עשינו עבודת נמלים כדי למצוא את האיש, היינו בטוחים כי ברגע שנודיע זאת לצד השני התביעה תבטל וכשזה לא קרה עורך הדין שלי הבין שאני הולך לרסק אותו, אבל אני הבנתי שמישהו עושה לי תרגיל. בדקתי שוב את הסרטונים והגעתי לנקודה הראשונית- לברור שעשיתי כדי להגיע לזהות האיש שנפל. היה זה בן משפחה שבררתי אצלו בתמימות על הנפילה, הבנתי שמא הוא פחות תמים, ואולי הוא נשלח ע"י מישהו להטעות אותי, ערכתי ברור נוסף ומהר מאד הגעתי לשם האמיתי של האיש וגיליתי שהוא אינו קרוב משפחה אלא שכן של אחד המחותנים. פה הבנתי את הבטחון הנפוח של התובע, הוא שלח לי גייס חמישי שיטעה אותי. תוך יום גיליתי מי המתלונן האמיתי כמו את ממדי גופו השונים ואפילו השגתי תמונה שלו בלי בעיה ואז סרקנו שוב את כל החתונה וגילינו שהוא כלל לא היה בחתונה למרות היכרותו עם המשפחה. הבנתי שהאיש נפל לפני החתונה והחליט לחכות עם ההגעה לבית חולים שתהיה חופפת לשעת החתונה, לכן פניתי לכל בעלי העסקים שבאזור מגוריו וביקשתי את סרטי האבטחה, צפינו בסרטונים ותוך יומיים עלינו על האמת, אני מבקש להציג את הסרטון. כאן נראה התובע בשעה 21:00 יורד מביתו כשהוא נתמך ע"י שני גברים, מוכנס למכונית וזו נוסעת משם. כאן תראו את המכונית נכנסת לחניון בית החולים כשאת הסרטון השגנו מהקיוסק שמול הכניסה.. ואם יטען התובע שנסע מהחתונה לביתו ומשם לבית חולים, הרי נביא את סרטוני האבטחה ונוכיח שהוא הגיע לביתו ב- 16:00 אחר הצהריים ומאז לא יצא מביתו, משמע שהנפילה התרחשה בביתו או בחדר המדרגות".

שקט שרר באולם, השופט המוקדם פנה לעורך הדין של התובע שנראה יותר אפור מסרטוני האבטחה. "אני חושב שמרשך ניסה להונות את האיש האחרון שמתאים להונאה כזו, האם אתם רוצים להגיע להסכמה בדבר דמי שכר טרחה שתצטרכו לתת לנתבע או שאפסוק בעצמי?". עורכי הדין יצאו ותוך 5 דקות חזרו, "הגענו להסכמה...". השופט נתן להסכמה תוקף של פסק דין והוסיף מילים קשות על נוכלותו של התובע והשאיר פתח לתביעה נגדית. בדרך שאל אותי עורך דיני: "מדוע עשית את כל ההצגה הזו ולא יידעת אותי בממצאים שלך?". "חשבתי על זה אבל ידעתי שברגע שהצד השני ידע על הגילוי שלי הוא ימצא תכסיס אחר להחזיר את התביעה, אך המסר החשוב ביותר הוא שצריך לזכור כי הצלם הגדול ביותר יושב בשמיים: "עין רואה, אוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים". (אנשים מספרים על עצמם 11)

הלכות גניבה גזילה [י]

פינת ההלכה

א. אסור לגנוב או לגזול אפילו פחות משהו פרוטה בין מישראל בין מגוי, בין

מגדול ובין מקטן (שו"ע חו"מ סי' שמה ס"א-ב, סי' שנט ס"א, ג).

ב. אדם שרגיל לחלק טבק בבית הכנסת, וקרה ששכח שם את קופסת הטבק או שיצא למס' דקות והשאיר את הקופסה על השולחן, מעיקר הדין מותר לקחת טבק ולהריח ללא רשות מפני שאין דרך להקפיד על כך, והמחמיר שלא לקחת ללא רשות תבוא עליו ברכה (אין לנו מכשול פ"ג ס"ב, ערוך השולחן חו"מ סי' שנט ס"א ע"פ שו"ע סס), אולם כל היתר זה הוא דווקא כשידוע שאין דרכו של בעל הטבק להקפיד על כך, אבל אם אותו אדם ידוע כקפדן המקפיד שלא יגעו ברכושו ללא רשות, אין לקחת מהטבק מבלי לבקש רשות (סס).

ג. בתי מלון שמקפידים שלא יוצאו אוכל מחדר האוכל [יש מודעה בחדר האוכל] אין לקחת אוכל מחדר האוכל לחדר במלון ואם לקח יש בידו עוון גזל [ואע"פ שהאוכל שעל השולחנות יזרק ויש כאן "בל תשחית" מ"מ מאחר ובעלי מלון מתנגדים שייקחו אסור לקחת (ענין שנט הקהתי לגר"ש קהת גרוס ח"ו סי']

(תנכ). ולכן הרוצה לקחת אוכל יבקש רשות (חקת משפט לגר"א פרץ פ"ה ס"יב, ואין למו מכשול פ"י ס"ה).

ד. אין לקחת כרטיס רפואי [מגנטי] מחברו לקבל שרות ע"י רופא הקופה עבור עצמו משום גזל (חקת המשפט פ"ט ס"ד עיין עלינו לשבח ח"א עמ' תרמ).

ה. השוכר דירה רשאי להשכיר את דירתו למשפחה אחרת שמספר נפשותיה לא יותר ממס' הנפשות שבביתו (שו"ע חו"מ סטו ס"א) ואם בחוזה השכירות כתוב "אין רשות לשוכר להשכיר דירתו לאחר" אסור לו לעשות כן ואפילו לא למספר ימים, כפי שמצוי להשכיר דירתו המושכרת לאחר בחודשי הקיץ אלא אם כן הוא מכיר את המשכיר שהוא אדם נוח שאינו מקפיד על החלפה למספר ימים (עלינו לשבח ח"א עמ' תרמז-ח). אחרת צריך לבקש אישור לכך מבעל הבית (ס).

גזל בדברים רוחניים

ו. כל הנהגה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו גזל את הקב"ה (גמ' ברכות לה:). כוון שגזול את הברכה שהיה צריך לברך על אותו מאכל שאוכל (רס"י ס) לכן חובה מוטלת על כל אדם ללמוד הלכות ברכות ולדעת מה הברכה של כל מאכל ולברך את הברכה הראויה לו (וילקו"י ח"ה עמ' כנד).

ז. כל המונע הלכה מפי התלמיד כאילו גזלו מנחלת אבותיו שנאמר: "תורה ציוונו לנו משה מורשה קהילת יעקב" (גמ' סנהדרין לא: חקת משפט פ"י ס"י).

הסבר: חובתו של מלמד / רב / מורה לפשט את הלימוד ולנסות בכל דרך אפשרית כדי לקרב את לימוד התורה להבנתו של התלמיד, תוך שהוא מאהיב עליו את הלימוד. ואם התלמיד אינו מבין את הלימוד שלמד מפיו הוא כאילו גזל מהתלמיד את התורה שהיא נחלת אבותיו של כל אדם כולל תלמיד זה ומונע "ממורשו" זה להחזיק בנכסי אבותיו (=התורה) (שעוים בלגזות חז"ל ס).

ח. האומר דבר הלכה או חידוש תורה מצוה שיאמר את שמו של החכם שחידש ובזכות זה מביא גאולה לעולם (משנה לכות פ"ו מ"ו, גמ' מגילה טו.).

ובפרט אם אותו חכם כבר נפטר ואומר בשמו, אותו חכם מתפלל עליו ומליץ עליו טובה בשמים (ספר חסידים לגר"י החסיד רכד).

ומי שאינו נזהר לומר דברי תורה בשם אומרים, אלא אומר את הדברים כאילו הוא חידש אותם, הוא עובר בכך על איסור "לא תגזול" (מדקא תנחומא במדבר כב, חקת משפט פ"י ס"י, אין למו מכשול פ"טו ס"מג, עיין עין יצחק לגר"י יוסף קבלת הוראות מנח"ג עמ' קנב-קנד).

[שעיקר הקפידא לומר דברים בשם אומרים בחידושי סברה וביאור בדברי הפוסקים, אבל ציונים מדברי הפוסקים המצויים בשולחן ערוך, מגן אברהם, משנה ברורה וכו' אינו חייב לציין ולהזכיר שמם בכל פעם שמביאים (עין יצחק ס)].

אך אם יודע שאם יאמר בשם אומרו לא יתקבלו הדברים [כגון: שחכם זה לא מקובל עליהם] אינו חייב לציין את שמו אלא יאמר שזה חידוש של אחד החכמים (ס' חסידים תתקעז, חקת משפט ס).

ט. מי שנתחדש לו חידוש בתורה, הלכה וכדו' [שמבוסס על מקורות] ואינו מספרו לאחרים אע"פ שיכל לספר הרי זה גזול למי שסייעו לחדש (את הקב"ה) (ס' חסידים תקל).

הסבר: שהרי הקב"ה הביאו לחדש חידוש זה כדי שיפרסמו, כמו שכתוב: "סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם" ועוד כתוב "ויפוצו מעינותיך החוצה" (פירוש החיד"א).

י. המתפלל על חברו בשעת צרה ולימים נהיה הוא בצרה ח"ו וחבירו לא התפלל עליו כפי שנהג הוא הרי הוא כאילו גזלו (ספר חסידים קיה, חקת משפט פ"י ס).

יא. העולה לתורה ומברך ברכת התורה בלחש הרי הוא גוזל מהציבור מלענות אמן (ס' חסידים רנד, חקת משפט פ"י ס, עיין ילקו"י ח"ב עמ' פח בהערות).

יב. המפריע לחברו לכוון בתפילה נחשב כגוזל מחברו תפילה כהלכתה (חקת משפט ס). כגון: המשוחח בשעת התפילה מונע מחברו המתפלל לכוון בתפילתו. וגזל זה גרוע מגזל ממון כיוון שאינו ניתן להשבה. מכאן נתבונן כמה חמור העוון לדבר בשעת התפילה וקריאת התורה (הזכירו בזמנן חכמים עמ' קלו).

יג. יש הגוזל ואינו יודע על כך, זה שעינו רעה בשל אחרים ומפסידם בעין הרעה שלו (ס' חסידים קיט). ולכן אסור לעמוד ולהביט בעין על דבריו המוצלחים של חברו (עיין שו"ע סי' קע"ה עמ' ס"ה). משום עין הרע (גמ' ז"מ קז. ס). ואף שאינו מתכוון להזיק אסור לעשות כן (שו"ת מן השמים סי' כז). וכשמספר בהצלחת חברו יזהר לברכו כגון שיאמר: "בלי עין הרע", "בן פורת יוסף", "כן ירבו" וכו' שלא ישלוט בו עין הרע (אפיקורן שמיר בעבודת הקודש סי' יא קעב).

ניתן להשיג באיחוד את טבלת הברכות הצבעוניות -מה הברכה על כל מאכל, לוח לבדיקת דגים מתולעים הצבעוני, סדר תרומות ומעשרות המפורש הצבעוני וספר נתיבות החינוך -הנחיות לחינוך ילדים מלווה בדוגמאות מהחיים לפנות לטל: 088644452